

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ РОБОТИ СУЧАСНОГО ЗДО

А Досліджено комплекс організаційно-педагогічних умов управління якістю дошкільної освіти, який дозволяє в сучасних складних умовах впоратися із завданням забезпечення дітей якісною дошкільною освітою. Виділено такі організаційно-педагогічні умови: визначення місії закладу, чітку постановку цілей дошкільної освіти та планування їхнього досягнення; створення безпечного освітнього середовища; формування навчально-методичного середовища, що стимулює дітей до навчальної діяльності; створення позитивного клімату; організація навчальної бази; організація планування діяльності; ґрунтовне й систематичне вивчення контингенту закладу. Акцентовано, що неперервний навчально-виховний процес приділяє особливу увагу особистості дитини, забезпеченню її фізичних, емоційних, соціальних та інтелектуальних потреб.

Ключові слова: дошкільна освіта; якість освіти; управління; організаційно-педагогічні умови; освітнє середовище

С **Pron Olena. Organizational and pedagogical conditions of work quality management in modern preschool education institution.**

The article examines the complex of organizational and pedagogical conditions for managing the quality of preschool education, which allows us to cope with the task of providing children with high-quality preschool education in today's difficult conditions. The continuous educational process pays special attention to the child's personality from the beginning of preschool age, ensuring his physical, emotional, social and intellectual needs, which allows realizing the child's potential. The problem of improving the quality of preschool education in accordance with European standards is important. It is impossible to achieve these results without the organization of effective management of the preschool education institution. In this regard, a complex of organizational and pedagogical conditions for managing the quality of preschool education was formulated. The following organizational and pedagogical conditions are highlighted: defining the mission of the institution, clearly setting the goals of preschool education and planning their achievement; creating a safe educational environment; forming an educational and methodical environment that stimulates children to engage in educational activities; creating a positive climate; organizing the educational base; organizing activity planning; thorough and systematic studying the contingent of institution. It is emphasized that the continuous educational process pays special attention to the child's personality, ensuring his physical, emotional, social and intellectual needs. The implementation of preschool educational goals requires deep professional knowledge, flexibility in the choice of teaching and upbringing methods, the ability to vary the types of classes, increase their range, and use the entire arsenal of pedagogical innovations.

Key words: preschool education; quality of education; management; organizational and pedagogical conditions; educational environment

Пронь Олена Анатоліївна, магістрантка, Класичний приватний університет, м. Запоріжжя; вихователька-методист, Кременчуцький заклад дошкільної освіти (ясла-садок) № 65 Кременчуцької міської ради Кременчуцького району Полтавської області, Україна

Pron Olena, Master's student, Classical Private University, Zaporizhzhia; methodologist teacher, Kremenchuk Preschool Education Institution № 65 of Kremenchuk City Council of Kremenchuk District, Poltava Region, Ukraine

E-mail: pron041278@gmail.com

Актуальність проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими практичними завданнями.

Управління якістю дошкільної освіти в Україні нині є одним із ключових питань педагогічної науки, адже саме цей рівень освіти закладає фундамент усього процесу неперервної освіти впродовж життя: від того, які компетентності отримає маленька дитина, що прийшла до дитячого садка, залежить її подальша освітня траєкторія, ставлення до суспільства, ціннісні орієнтації, мотивація навчання, впевненість у власних силах, професійна самореалізація тощо.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Поняття якості дошкільної освіти трактується науковцями по-різному. І. Дичківська визначає її як «міру відповідності результатів освітнього процесу встановленим нормам і цілям виховання учасників освітнього процесу або ступінь

досягнень поставлених цілей і завдань» [2]. Н. Фроленкова пропонує детальнішу дефініцію: «якість дошкільної освіти – це збалансована відповідність усіх аспектів освіти певній меті, потребам, вимогам, нормам і стандартам; сукупність якостей і характеристик, реалізація яких у педагогічному процесі сприяє різнобічному розвитку дитини, збереженню її здоров'я, успішному переходу до наступного вікового періоду» [11].

Якщо звернутися до європейського досвіду, то у «Позиціях Європейської комісії щодо ключових показників Європейської рамки якості дошкільної освіти та догляду» акцент робиться на дитиноцентричному підході: «Якість дошкільної освіти й догляду за дітьми треба розглядати як комплексне явище, а заходи для досягнення, поліпшення та подальшого розвитку якості є взаємозалежними й не мають розглядатися окремо. Вони стосуються структури

дошкільної освіти, практик і результатів надання освітніх послуг. Діти є активними учасниками власного процесу розвитку, а не лише пасивними здобувачами результатів цього процесу. Кожна дитина є унікальною особистістю з відмінними емоційними, фізичними, соціальними й когнітивними потребами, які треба враховувати» [12].

МОН України серед ключових показників якості дошкільної освіти виділяє якість структури, якість процесу і якість результатів. До першого компонента належать «освітні стандарти, освітні програми, співвідношення дітей і дорослих, мережа закладів дошкільної освіти тощо. Якість процесу пов'язана з освітньою практикою: взаємодія з дітьми, співпраця з колегами, партнерство з батьками. Якість результатів ураховує переваги для дітей (добробут, залучення, соціальні навички) та їхніх батьків, спільнот і суспільства» [5].

У методичних рекомендаціях МОН щодо діяльності ЗДО у 2022/2023 навчальному році підкреслюється, що важливим показником якості освітнього процесу є «створення сучасного універсального дизайну, що робить його доступним, безпечним, розвивальним, орієнтованим на особистісний розвиток дитини задля реалізації її індивідуальної освітньої траєкторії. У цьому аспекті пріоритетності набувають варіативні моделі організації освітнього процесу із застосуванням сучасних технологій, освітніх програм, послуг, предметно-ігрового обладнання» [9, с. 4].

Науковці Л. Козак та І. Швидка як критерії якості визначають «необхідні якісні ресурси – освітні програми, кадровий потенціал, контингент дітей, матеріальні, фінансові та психологічні умови, що створені в закладах дошкільної освіти для забезпечення нормальної життєдіяльності кожної дитини, стабільного функціонування колективу. При дотриманні цих критеріїв якості важливу роль відіграє якість освітнього процесу, що проявляється в співпраці педагогів, дітей та їхніх батьків у досягненні цілей у їхньому навчанні, вихованні та розвитку, у плануванні та організації різних видів дитячої діяльності з урахуванням інтересів і потреб дітей» [6, с. 202].

Під організаційно-педагогічними умовами управління якістю дошкільної освіти науковці розуміють «сукупність взаємопов'язаних обставин, які забезпечуються на управлінському рівні для досягнення запланованої мети й стосуються управління педагогами та їхньою професійною діяльністю, а також учнями та їх діяльністю» [3, с. 42].

Організаційно-педагогічні умови стосуються, передусім, ресурсів, науково-методичного забезпечення та моніторингу педагогічного процесу. Вчені одноставні в тому, що якість дошкільної освіти потребує контролю [7] та ефективного управління [8].

На думку М. Ветренко і Г. Кравченко, організаційно-педагогічні умови управління якістю дошкільної освіти містять «адаптивну організаційну структуру управління, неперервне та інноваційне науково-методичне супроводження педагогічного персоналу, формування предметно-

розвивального середовища закладу дошкільної освіти з урахуванням основних принципів її побудови» [1].

Водночас, І. Кіндрат зазначає, що до комплексу організаційно-педагогічних умов належать: формування інноваційного клімату в колективі через систему методичної роботи; створення інтегрованого освітнього середовища; розроблення різнорівневого варіативного планування освітнього процесу на основі технології застосування інтелектуальних карт; забезпечення широкого формату взаємодії учасників освітнього процесу у спільній діяльності [4].

Мета статті полягає у дослідженні та уточненні організаційно-педагогічних умов управління якістю роботи сучасного ЗДО.

Викладення основного матеріалу. Неперервний навчально-виховний процес приділяє особливу увагу особистості дитини з початку дошкільного віку, забезпеченню її фізичних, емоційних, соціальних та інтелектуальних потреб, що дозволяє реалізувати потенціал дитини, розвинути творчі здібності та розширити коло інтересів.

Реалізація дошкільних освітніх цілей вимагає від педагогічних працівників глибоких професійних знань, проникливості та чуйності, гнучкості у виборі методик навчання та виховання, вміння варіювати види занять, використовувати увесь арсенал педагогічної інноватики.

Як важливу організаційно-педагогічну умову управління якістю дошкільної освіти виділяємо *визначення місії закладу, чітку постановку цілей дошкільної освіти та планування їхнього досягнення*, що базуються на системно-розвивальному підході. Такий підхід охоплює всі сфери розвитку дітей і сприяє встановленню багатогранного зв'язку між дитиною та її оточенням.

Другою організаційно-педагогічною умовою, що актуалізувалася з початком війни, вважаємо *створення безпечного освітнього середовища*. Спираємося на дослідження ізраїльських педагогів [12], представників країни, що тривалий час живе у стані війни, які демонструють, що розвиток дитини вимагає відчуття безпеки, набутого на ранній стадії емоційно-соціальних зв'язків. Такі зв'язки впливають на побудову когнітивних функцій та академічні здібності. Тому важливо зосередитися не тільки на розвитку пізнавального потенціалу дітей у дошкільному віці, а й на їхньому емоційному та соціальному благополуччі. Почуття причетності до спільної справи, власної гідності та незалежності є основними потребами в розвитку кожної дитини. Оптимальний дошкільний заклад пропонує безпечне соціально-освітнє середовище, що підтримує дитину й заохочує до навчання. Таке середовище забезпечує дітям почуття захищеності та безпеки та дозволяє зосередитися на особистісному розвитку. Діти отримують безпеку в упорядкованому, організованому оточенні. Вони можуть насолоджуватися пізнанням і знайомим, готові пробувати нове, переживати досвід, поки їхнє оточення сприймається як безпечне.

Наступною організаційно-педагогічною умовою є *формування навчально-методичного середовища, що стимулює дітей до навчальної діяльності*. Асортимент і якість запропонованих різновидів діяльності формує відносини між вихователем і дитиною, сприяючи емоційному та інтелектуальному розвитку дитини. Діти дошкільного віку навчаються постійно, всюди. Вони вчаться завдяки досвіду, спонтанному чи спрямованому, і кожний досвід сприяє їхньому розвитку.

Ще однією організаційно-педагогічною умовою управління якістю дошкільної освіти вважаємо *створення позитивного клімату*, який складається з трьох основних елементів:

- організація: регламент, розпорядок діяльності, розпорядок дня та контур освітнього середовища;
- взаємодія: між працівниками дошкільного закладу, дітьми, батьками дітей;
- акцент на емоційних, соціальних і ціннісних питаннях.

Глибокі соціальні, духовні й економічні зрушення, що відбуваються на межі третього тисячоліття в Україні, спонукають до реформування системи управлінської діяльності сучасного менеджера, яка має сприяти утвердженню людини як найвищої соціальної цінності, найповнішому розкриттю її здібностей, покращенню умов праці, збільшити її ефективність, забезпечити гармонію стосунків людини і навколишнього середовища, суспільства і природи [10].

Важливою організаційно-педагогічною умовою управління якістю дошкільної освіти є *організація навчальної бази*. Функціонал дошкільного закладу підходить для широкого кола різновидів діяльності. Варто приділяти увагу дизайну освітнього середовища – він має заохочувати дітей до дії, розвивати допитливість, бажання експериментувати, досліджувати та створювати нове. Відповідне середовище стимулює дітей до розширення кругозору і знань, розвиває їхні здібності, допомагає розуміти межі та розвивати самоконтроль. Дошкільне освітнє середовище має включати різноманітні щоденні зони діяльності саме в дошкільному закладі та на подвір'ї. Безпечні, добре освітлені та провітрювані, чисті приміщення є умовою якості освіти. Меблі та оздоблення мають бути естетичними, добре підходити для дітей і того, що очікується від них. У дошкільному закладі повинні бути передбачені такі зони діяльності: для вільної гри, столи для роботи, для прийому їжі, куточки для прослуховування музики тощо.

Іншою організаційно-педагогічною умовою управління якістю дошкільної освіти є *організація планування діяльності*. Плани роботи та графіки діяльності впроваджують освітні цілі у щоденну практику. План роботи містить як педагогічні, так і адміністративні елементи. План адміністративної роботи охоплює весь навчальний рік і містить розклад зборів колективу, батьківських зборів, громадських заходів тощо. План педагогічної роботи деталізує знання, цінності, вміння та здібності, яких діти мають набути, і способи досягнення цього.

Остання виділена нами організаційно-педагогічна умова управління якістю дошкільної освіти полягає у *грунтовному і систематичному вивченні контингенту закладу*. Збір інформації про дітей має бути постійним. Для цього використовуються бесіди з батьками і дітьми, загальні спостереження, а також вивчення дитячих творів, наприклад, малюнків. Необхідно збирати цю інформацію, формувати досє кожної дитини і відповідно до цього адаптувати навчальний план.

Результати дослідження. У процесі дослідження було сформовано комплекс організаційно-педагогічних умов управління якістю дошкільної освіти, а саме: визначення місії закладу, чітку постановку цілей дошкільної освіти та планування їхнього досягнення; створення безпечного освітнього середовища; формування навчально-методичного середовища, що стимулює дітей до навчальної діяльності; створення позитивного клімату; організація навчальної бази; організація планування діяльності; ґрунтовне і систематичне вивчення контингенту закладу.

Висновки. Проблема підвищення якості дошкільної освіти відповідно до європейських стандартів є надзвичайно важливою. Досягти цих результатів неможливо без організації ефективного управління ЗДО. У зв'язку з цим сформульовано комплекс організаційно-педагогічних умов управління якістю дошкільної освіти, що дозволяє в сучасних складних умовах впоратися із завданням забезпечення дітей якісною дошкільною освітою.

Перспективи подальших розвідок. Наступним етапом дослідження вважаємо емпіричну перевірку запропонованого комплексу організаційно-педагогічних умов управління якістю дошкільної освіти.

Список використаних джерел

1. Ветренко М. Ю., Кравченко Г. Ю. Управління якістю дошкільної освіти на основі освітнього моніторингу. *Адаптивне управління: теорія і практика. Педагогіка*. 2018. № 4 (5). URL: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/19409>
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2004. 345 с.
3. Єжова О. О. Сутність організаційно-педагогічних умов педагогічного процесу. *Психолого-педагогічні науки*. 2014. № 3. С. 39–43.
4. Кіндрат І. Р. Організаційно-педагогічні умови побудови освітнього процесу в дошкільному навчальному закладі на засадах інтеграції. *Modern problems and ways of their solution in science, transport, production and education*. 2012. URL: <https://www.sworld.com.ua/konfer29/585.pdf>
5. Ключові показники якості дошкільної освіти. 2021. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/2021/01/25/Klyuchovi%20pokaznyky%20yakosti%20doshkilnoyi%20osvity.pdf>
6. Козак Л., Швидка І. Якість дошкільної освіти на сучасному етапі. *Освітологічний дискурс*. 2018. № 3/4 (22/23). С. 198–208.
7. Крутий К. Концепція постійного контролю за якістю дошкільної освіти. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2009. № 3. С. 4–6; № 4. С. 35–36.
8. Мармаза О. І. Менеджмент освітньої організації. Харків: ТОВ «Щедра садиба», 2017. 126 с.
9. Методичні рекомендації про окремі питання діяльності закладів дошкільної освіти у 2022/2023 навчальному році. Додаток до листа МОН від 27.07.2022 № 1/8504-22. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/62e/3b9/2e7/62e3b92e7f631954849654.pdf>
10. Москалик Г. Правове забезпечення управлінської діяльності менеджера: теоретичний аспект. *Імідж сучасного педагога*. 2001. С. 43–45.
11. Фроленкова Н. О. Якість дошкільної освіти в Україні: феномен поняття. *Молодий вчений*. 2015. № 2 (17). С. 116–118.
12. Proposal for key principles of a Quality Framework for Early Childhood Education and Care. Report of the Working Group on Early Childhood Education and Care

under the auspices of the European Commission. 2014. URL: https://www.value-ecec.eu/wp-content/uploads/2019/11/ecec-quality-framework_en.pdf

13. Sverdlov A. et al. Preschool educational practice guidelines for preschool teachers. 2010. URL: <https://www.oecd.org/education/school/48990155.pdf>

References

- Vetrenko, M. Yu., & Kravchenko, H. Yu. (2018). Upravlinnia yakistiu doshkilnoi osvity na osnovi osvitnioho monitorynhu [Quality management of preschool education based on educational monitoring]. *Adaptyvne upravlinnia: teoriia i praktyka. Pedahohika [Adaptive management: theory and practice. Pedagogy]*, 4 (5). URL: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/19409> [in Ukrainian].
- Dychkivska, I. M. (2004). *Innovatsiyni pedahohichni tekhnolohiyi [Innovative pedagogical technologies]: navchalnyy posibnyk*. Kyiv: Akademvydav [in Ukrainian].
- Yezhova, O. O. (2014). Sutnist orhanizatsiino-pedahohichnykh umov pedahohichnoho protsesu [The essence of organizational and pedagogical conditions of the pedagogical process]. *Psykhologo-pedahohichni nauky [Psychological and pedagogical sciences]*, 3, 39-43 [in Ukrainian].
- Kindrat, I. R. (2012). Orhanizatsiino-pedahohichni umovy pobudovy osvitnioho protsesu v doshkilnomu navchalnomu zakladi na zasadakh intehratsii [Organizational and pedagogical conditions for building an educational process in a preschool educational institution based on integration]. *Modern problems and ways of their solution in science, transport, production and education*. Retrieved from <https://www.sworld.com.ua/konfer29/585.pdf> [in Ukrainian].
- Kliuchovi pokaznyky yakosti doshkilnoi osvity [Key indicators of the quality of preschool education]*. (2021). Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/2021/01/25/Klyuchovi%20pokaznyky%20yakosti%20doshkilnoi%20osvity.pdf> [in Ukrainian].
- Kozak, L., & Shvydka, I. (2018). Yakist doshkilnoi osvity na suchasnomu etapi [The quality of preschool education at the current stage]. *Osvitlohichnyi dyskurs [Educational discourse]*, 3/4 (22/23), 198-208 [in Ukrainian].
- Krutii, K. (2009). Kontsepsiia postiinoho kontroliu za yakistiu doshkilnoi osvity [The concept of constant control over the quality of preschool education]. *Vykhovatel-metodyst doshkilnoho zakladu [Methodist preschool teacher]*, 3, 4-6; 4, 35-36 [in Ukrainian].
- Marmaza, O. I. (2017). *Menedzhment osvitnioi orhanizatsii [Management of an educational organization]*. Kharkiv: TOV «Shchedra sadyba» [in Ukrainian].
- Metodychni rekomendatsiyi pro okremi pytannya diyal'nosti zakladiv doshkil'noyi osvity u 2022/2023 navchal'nomu rotsi [Methodological recommendations on specific issues of activities of preschool education institutions in the 2022/2023 academic year]*. (2022). Dodatok do lysta MON vid 27.07.2022 № 1/8504-22 Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/62e/3b9/2e/62e3b92e7f631954849654.pdf> [in Ukrainian].
- Moskalyk, H. (2001). Pravove zabezpechennya upravlinskoyi diyal'nosti menedzhera: teoretychnyy aspekt [Legal support of the managerial activity of the manager: theoretical aspect]. *Imidzh suchasnoho pedahoha [The image of a modern teacher]*, 2001, 43-45 [in Ukrainian].
- Frolenkova, N. O. (2015). Yakist doshkilnoi osvity v Ukraini: fenomen poniattia [The quality of preschool education in Ukraine: the phenomenon of the concept]. *Molodyi vchenyi [Young scientist]*, 2 (17), 116-118 [in Ukrainian].
- Proposal for key principles of a Quality Framework for Early Childhood Education and Care*. (2014). Report of the Working Group on Early Childhood Education and Care under the auspices of the European Commission. Retrieved from https://www.value-ecec.eu/wp-content/uploads/2019/11/ecec-quality-framework_en.pdf
- Sverdlov, A. et al. (2010). *Preschool educational practice guidelines for preschool teachers*. Retrieved from <https://www.oecd.org/education/school/48990155.pdf>

Дата надходження до редакції
авторського оригіналу: 05.12.2022